

РОЗДІЛ III. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Рибак Т.М., старший викладач

Житомирський агротехнічний коледж

Лазаренко І.С., викладач-методист

Житомирський агротехнічний коледж

Свисюк О.В., старший викладач

Державний університет «Житомирська політехніка»

**ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТІВ ПЛАНУВАЛЬНОГО ТИПУ В НАВЧАННІ
ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

**THE APPLICATION OF DESIGN TASK WEBQUESTS IN TEACHING ECONOMY
STUDENTS WRITING IN A FOREIGN LANGUAGE**

Анотація. У статті доведено, що згідно з нормативними документами професійна підготовка майбутніх економістів має носити практикоорієнтований характер; проаналізовано стан розробленості даної наукової проблеми в контексті їх дистанційного навчання іншомовного писемного мовлення; визначено поняття "практикоорієнтоване навчання у ЗВО", "веб-квест", "веб-квест планувального типу" та доведено доцільність використання останніх для виконання поставлених у статті завдань; визначено критерії відбору вказаного типу веб-квестів на наявних ресурсах і проілюстровано процедуру відбору.

Ключові слова: веб-квест планувального типу, іншомовне писемне мовлення, студенти економічних спеціальностей, практична спрямованість, проектний метод, метод рольових ігор.

Abstract. The author proves the idea that according to the current regulatory documents the vocational training of would-be economists should be practically oriented; the state of investigation into the scientific problem mentioned is analyzed in the context of teaching them writing in a foreign language distantly; the concepts of "practically oriented learning", "WebQuest", "Design Task WebQuest" are defined; the expediency of using the latter to accomplish the tasks outlined in the article is proved; the criteria of selecting Design Task WebQuests are defined and the selection procedure is illustrated.

Keywords: Design Task WebQuest, writing in a foreign language, economy students, practical orientation, project method, role-play method.

Постановка проблеми. Відповідно до Статті 5 чинного Закону України «Про вищу освіту», остання розподіляється на такі рівні, як: початковий (короткий цикл), перший (бакалаврський), другий (магістерський) та третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий). Визначною характеристикою кожного з них є здатність здобувачів вищої освіти розв'язувати спеціалізовані задачі / проблеми у певній галузі професійної діяльності, які

характеризуються як «типові» для початкового рівня, «складні спеціалізовані» для першого, «дослідницького та/або інноваційного характеру» для другого та «комплексні» для третього [1]. Спрямованість навчального процесу на розв'язання проблем вказує на практичну орієнтацію вітчизняної вищої освіти. Це означає, що майбутні фахівці мають бути достатньо кваліфікованими, щоб на практиці вирішувати задачі та проблеми, що виникають у професійній діяльності. Практична спрямованість вищої освіти відображена і в освітніх Стандартах за спеціальностями.

Наприклад, відповідно до Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, ступеня вищої освіти бакалавр, галузі знань 05 (соціальні та поведінкові науки), спеціальності 051 (економіка) інтегральна компетентність у переліку компетентностей випускника передбачає «здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки». Формування даної компетентності відбувається в ході розвитку у здобувачів освіти низки загальних компетентностей, серед яких знаходиться і здатність спілкуватись іноземною мовою (див. ЗК6) [2]. Це вказує на доцільність забезпечення практичної спрямованості іншомовної освіти в економічних ЗВО. Водночас, можливості для її забезпечення досліджені та систематизовані недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як показав проведений аналіз науково-педагогічної літератури, питання забезпечення практичної орієнтації навчального процесу в контексті вищої освіти досліджувались такими науковцями, як: Т.Н. Бондаренко, А.П. Латкін, 2012; Ю. Ветров, Н. Клушина, 2002; О.Д. Демченко, 2013; О.М. Котикова, 2010; К.С. Піцул, 2016; Л.В. Потапенко, 2013; А.М. Фещук, 2013; В.А. Шоба, 2008; Н.С. Щерба, 2021 та інші. Проблематика практичної спрямованості професійної підготовки майбутніх економістів була розглянута в дослідженнях О.М. Гончаренко, О.С. Світличної, М.О. Слатвінської, 2015; А.А. Завгородньої, 2018; Г.О. Ковальчук, 2002, 2003 та інших. Зокрема, О.М. Гончаренко, О.С. Світлична, М.О. Слатвінська розглядають деякі можливості використання комп'ютерних технологій у професійній підготовці студентів сфери фінансів. До питань навчання іноземної мови майбутніх економістів звертались такі науковці, як: О. П. Биконя, 2019; З.М. Корнева, 2006; Н. В. Ягельська, 2004 та інші. Водночас, у вказаних працях не було виявлено рекомендацій (зокрема, щодо вибору форм, методів і засобів навчання), що дозволили б реалізувати на заняттях з іноземної мови практичну спрямованість професійної підготовки майбутніх економістів в умовах дистанційного навчання, що превалує у період пандемії COVID-19. Це й визначає актуальність нашого дослідження.

Метою даної статті є вивчення потенціалу використання веб-квестів планувального типу для навчання майбутніх економістів англомовного писемного мовлення у контексті підвищення практичної спрямованості їх професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як вважає Г.О. Ковальчук, метою економічної освіти є не стільки передавання знань, умінь, навичок і цінностей, як "розвиток здібностей самостійно діяти, приймати рішення в умовах динамічного економічного середовища" [4, с. 40]. На думку автора, ділова компетентність, що лежить в основі професійної компетентності майбутніх економістів, визначається сформованістю у них методичної компетентності, тобто здатності самостійно розв'язувати проблеми та організовувати свою роботу [4, с. 46]. А отже навчання іноземної мови має стати органічним

компонентом цієї здатності, що стане в нагоді фахівцям в умовах міжкультурної взаємодії, і проводитись в умовах практичної орієнтації навчального процесу.

Практикоорієнтоване навчання у ЗВО характеризується в дослідженні Н.С. Щерби як «поєднання навчальної та практичної діяльності в реальних робочих умовах, що дозволяє формувати та розвивати професійні компетентності за рахунок використання активних методів навчання та інноваційних форм контролю та оцінювання» [5, с. 130]. Водночас, серед усіх різновидів практики (навчально-ознайомчої, організаційно-економічної, комп'ютерної, виробничої та переддипломної), що проводяться з метою занурення студентів у професійне середовище [6], не передбачено такої, де вони мали б змогу підвищити рівень своєї іншомовної комунікативної компетентності. Тому забезпечення практичної спрямованості викладання іноземної мови (особливо в умовах пандемії) є одним із завдань дистанційного навчання студентів.

Як вважає Г.О. Ковальчук, професійну підготовку майбутніх економістів доцільно проводити в контексті практичних ситуацій, де студент «виступає в ролях різних економічних суб'єктів: виробника й споживача, співвласника і найманого працівника, керівника і підлеглого, покупця й продавця, члена первинної економічної ланки в суспільстві (родини), члена виробничого колективу, громадянина держави, котра бере активну участь у міжнародному економічному обміні тощо» [4, с. 40]. Все сказане може бути реалізоване в межах рольового та проектного методів, обидва з яких використовуються у веб-квестах планувального типу. Розглянемо їх детальніше.

Автори технології «веб-квест» (Б. Додж, Т. Марч, а також фахівці з освітніх технологій університету Сан Дієго, США), визначають її як заняття, побудоване в дослідницькому форматі, де вся чи більшість інформації, з якою працюють учні, поступає з мережі [7]. Веб-квести можуть бути коротко- та довготривалими, індивідуальними та груповими, розроблятися з використанням методу рольових ігор чи апелювати до життєвої ситуації студента.

Веб-квести подібні до проектів завдяки наступним характеристикам:

1. Вони спрямовані на дослідження та вирішення певної проблеми.
2. Одержані результати мають певну особистісну чи суспільну цінність.
3. Вони вимагають використання навичок критичного і творчого мислення студентів в умовах самостійної роботи.
4. Вони передбачають презентацію отриманих результатів в усному чи писемному мовленні з використанням наочності.
5. Вони є певною мірою міжпредметними, тобто залучають інформацію з різних галузей знань [8, с. 151].

Веб-квести планувального типу (Design Task WebQuests), що є предметом нашого дослідження, визначаються як такі, що вимагають від студентів створення плану дій чи продукту, що дозволяє виконати завдання / вирішити проблему в межах визначених обмежень [9]. Головною умовою розроблення веб-квестів даного типу є автентичність цих обмежень (до яких належать, наприклад, бюджет, активи, нормативні документи, економічна ситуація тощо), які дозволяють студентам розвинути професійні компетентності в ситуаціях, наближених до реальних.

Джерелом готових веб-квестів є їх тематична колекція з бізнесу та економіки, розміщена на веб-хості – www.zunal.com [10], проте не всі з них можуть і мають

використовуватись на занятті з іноземної мови. Тому доцільно проводити їх відбір. Критеріями відбору веб-квестів планувального типу є:

- наявність в них вимоги розробляти продукти, потрібні поза аудиторією, в реальних ситуаціях професійної діяльності;
- залучення до змісту веб-квестів ресурсів і обмежень, з якими стикаються фахівці в подібних професійних ситуаціях;
- можливість застосовувати творчий підхід і розвивати критичне мислення [8].

В контексті навчання майбутніх економістів іншомовного писемного мовлення до цих критеріїв можна додати й такі, як:

- відповідність розмовним темам, що вивчаються студентами;
- відповідність рівню, на якому вони володіють іноземною мовою;
- наявність якісного англomовного оформлення завдань;
- необхідність подавати результати виконання веб-квесту в письмовій формі (веб-квести планувального типу дозволяють одночасно розвивати всі мовленнєві компетентності студентів. Наприклад, мовленнєві в читанні та аудіюванні – коли вони читають та слухають медіаматеріали веб-квесту, в усному та писемному мовленні – коли студенти обговорюють завдання / проблеми і презентують результати виконання веб-квестів. В даному випадку доречно зупинитись на таких, що вимагають письмового результату роботи).

Розглянемо придатність трьох прикладів веб-квестів планувального типу для навчання англійської мови майбутніх економістів, що працюють за підручником В.К. Шпак, О.О. Мустафи, Т.І. Бондар та ін. (урок 5 – Launching a Business) [11]. Їх основними "робочими частинами" є Process та Evaluation.

1. Веб-квест «Make Your Own Business Plan!» [12]. Відповідно до вказаних вище критеріїв його позитивними рисами є: вимога створити продукт, цінний поза аудиторією (бізнес план, що є складовою будь-якої підприємницької діяльності), можливість застосовувати творче та критичне мислення. Негативними є: відсутність ситуації, в якій діють студенти; інформації, з якою вони мають ознайомитись (наприклад, опис бажаного кінцевого продукту, зразки) та будь-яких обмежень (бюджету, економічної ситуації, в якій має відбуватись підприємницька діяльність; часу, за який потрібно виконати завдання, тощо). Деякі вимоги знаходяться в оцінній рубриці, проте вони здебільшого носять технічний характер. Виходячи з цього, даний веб-квест потрібно доповнити чи вважати недоцільним для використання.

2. Веб-квест «How to Do Brilliant Business» [13]. Його позитивними моментами є: заохочення користувачів до творчості (вони мають винайти продукт, який стане популярним і буде ефективно продаватись, та придумати девіз для його продажу). Водночас, веб-квест має й низку негативних рис: він знаходиться в рубриці «Вища освіта та освіта дорослих», хоча розрахований на школярів; частина веб-квесту складена на фламандській мові; веб-квест підсумовує екскурсію до магазину, на якій побували школярі, якої у студентів може й не бути; йому бракує обмежень і зразків кінцевого продукту. Отже даний веб-квест може використовуватись лише в випадку доопрацювання.

3. Веб-квест «Establishing a Business» [14]. Позитивним у ньому є: наявність покрокової інструкції щодо запуску власної справи; пояснення щодо очікуваного письмового продукту; вимога вказувати деталі майбутнього бізнесу, які виступають як обмеження; необхідність застосовувати творчий підхід і критичне мислення; наявність технічних вимог до оформлення тексту в оцінній рубриці; відповідний рівень англійської мови. Негативною

рисом є окремі помилки в тексті. Таким чином, даний веб-квест можна рекомендувати для використання.

Висновки і подальші перспективи дослідження. В умовах вимушеного карантину викладання іноземної мови в ЗВО стикається з низкою труднощів та обмежень, пов'язаних з необхідністю працювати в недостатньо вивченому дистанційному форматі навчання. Це подекуди призводить до зниження ефективності освітнього процесу та вказує на необхідність проведення відповідних досліджень.

Як метод і засіб навчання, веб-квести дозволяють підвищити евристичність та практичну спрямованість освітнього процесу, мають значний дидактичний потенціал у розвитку всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України від 16.07.2021 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.08.2021)
2. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, ступень вищої освіти бакалавр, галузь знань 05 (соціальні та поведінкові науки), спеціальність 051 (економіка). Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 13.11.2018 р. № 1244. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 20.08.2021).
3. Гончаренко О. М., Світлична О. С., Слатвінська М. О. Напрями підвищення рівня професійної підготовки студентів сфери фінансів. *Проблеми та шляхи забезпечення якості економічної освіти в умовах євроінтеграції*: матеріали науково-методичної конференції професорсько-викладацького складу. Одеса : ОНЕУ, 2015. С. 48-51.
4. Ковальчук Г.О. Педагогічна майстерність у викладанні економічних дисциплін *Інституційний репозитарій Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*: веб-сайт. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/14909/38-55.pdf>
5. Щерба Н. С. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до реалізації практикоорієнтованого навчання старшокласників з особливими потребами : дис. ...д-ра пед. наук : 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т. Житомир, 2021. 647 с.
6. Гончаренко О.М., Світлична О.С., Слатвінська М.О. Напрями підвищення рівня професійної підготовки студентів сфери фінансів. *Проблеми та шляхи забезпечення якості економічної освіти в умовах євроінтеграції*: матеріали науково-методичної конференції. Одеса : ОНЕУ, 2015. С. 48-50.
7. What is a WebQuest? *WebQuest.org*: веб-сайт. URL: <https://webquest.org/>
8. Щерба Н. С. Можливості використання веб-квестів у підготовці майбутніх учителів до реалізації практичної мети навчання іноземної мови. *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури*: зб. наук. праць. 2016. С. 150-158.
9. Design Tasks. *WebQuest Taskonomy: A Taxonomy of Tasks* : веб-сайт. URL: <http://webquest.org/sdsu/taskonomy.html>
10. Business. Economics. *Zunal.com*: веб-сайт. URL: <http://zunal.com/xbrowse.php?Curriculum=102&GradeLevel=105&Page=1>.
11. Шпак В.К. Англійська для економістів і бізнесменів. Київ, 2006. 223 с.
12. Make Your Very Own Business Plan! *Zunal.com*: веб-сайт. URL: <http://zunal.com/webquest.php?w=69550>

13. How to do brilliant business. *Zunal.com*: веб-сайт. URL:
<http://zunal.com/webquest.php?w=95576>
14. Establishing a Business. *Zunal.com*: веб-сайт. URL:
<http://zunal.com/webquest.php?w=59592>